

Fragmenten uit het boek *De Omwenteling (of de eeuw van de vrouw)* van Suzanna Jansen (2022)

Instructie:

1. Doe onderstaande vier bronnen in een enveloppe.
2. Zodra Betsy Jansen is geïntroduceerd via de PowerPoint ga je samen bron 1 lezen (ontslagbrief).

3. Geef leerlingen de opdracht om:

- mee te lezen, en
- begrippen / woorden te arceren die hen opvalt of onbekend zijn.

Dit sluit aan bij de drie uitgangspunten van 'close reading' (context, interactie en taalsteun). Omdat het geen tekst is uit een lesmethode is het zinvol om leerlingen extra te begeleiden in het lezen.

4. Bespreek samen de opvallende zaken.

5. Denken – delen – uitwisselen:

Hierna gaan leerlingen zelfstandig de overige 3 bronnen lezen. Geef hen opnieuw de opdracht om opvallende zaken te arceren. Na het lezen mogen ze overleggen met buurman/vrouw en daarna klassikaal uitwisselen met de hoofdvraag: *Wat stond de 26-jarige Betsy te wachten toen zij in 1948 met Chris trouwde?*

Fragment 1: ontslagbrief

Het is geen dilemma, het is een gegeven. Betsy houdt van haar werk. Betsy houdt van Chris. Ze kan niet allebei hebben. Diep vanbinnen vindt ze dat ze nog had kunnen blijven werken zolang er geen kinderen zijn. Als ze 's ochtends eerder opstond en bij het ontbijt vast de piepers jaste en de bonen dopte, kon ze 's avonds snel genoeg het eten op tafel hebben. En het poetsen in een huishouden voor twee kon wel daarna. Ze zou haar taken natuurlijk nooit verwaarlozen, maar dan had ze in elk geval kunnen helpen met geld verdienen. Alleen is zo iets niet mogelijk. Op de dag na je bruiloft word je (v) nu eenmaal ontslagen. Zelfs al staat dat niet voor allen beroepen in de wet, er is geen fatsoenlijk bedrijf dat je wil houden. (...) Eerlijk vindt Betsy het niet, het verplichte ontslag. Maar zelfs al had haar werkgever haar willen houden, zij zou het Chris nooit aandoen. Alsof hij niet mans genoeg is om voor zijn eigen vrouw te zorgen. (...) Nu gaat zij voor hem zorgen als een goede vrouw. Ze spoelt het kopje af, veegt de denkbeeldige koekkrumels van tafel doet haar schort voor en begint met de keukenkast. Het wordt tijd om haar nieuwe werkplek eens goed in te richten (pp.68-69).

Fragment 2: wederopbouw

Sommige landen kozen bij de wederopbouw voor consumptiegoederen, Nederland besloot voorrang te geven aan zware industrie en landbouw. Door daarin te investeren moest de bedrijvigheid weer op gang komen, spullen die voor het dagelijks leven nodig waren konden wachten. Hoewel de getrouwde vrouw voor het aangaan van financiële verplichtingen niet handelingsbekwaam was, vormden de kosten van het huishouden daarop een uitzondering. 'De man kan moeilijk de hele dag blijven thuiswerken om de bakker en de melkboer te betalen,' stond er in 1949 in *Vrij Nederland* – de vrouw kon dat natuurlijk wel. Consumptiegoederen waren haar afdeling: voedsel, kleding, gebruik van kolen en elektriciteit. Ofwel: het grootste deel van de gezinsinkomens, van 's lands economie dus, ging door haar handen. Vandaar dat de overheid haar in alle toonaarden opriep zuinig te zijn – met zeep, met stroom, met warm water, eigenlijk met alles. Alleen door haar inzet konden de lonen laag blijven en kon de industrie groeien, tot er weer genoeg was voor iedereen (p.71).

Fragment 3: huwelijksplicht

Toen de pastoor was begonnen over de huwelijksplicht had ze naar zijn habijt gekeken en zich afgevraagd wat hij daarvan kon weten. Snel had ze die oneerbiedige gedachte uitgebannen en luisterde vol aandacht. Dat was ook wel nodig, want de pastoor sprak niet steeds klare taal. (...) Het kwam erop neer, dat begreep ze wel, dat het verplicht was het huwelijk te 'consumeren'* , anders was het niet geldig. Het stond letterlijk zo in het boekje dat ze hadden gekregen. Dat legde ook uit dat dit consumeren zodanig moest gebeuren 'dat het zaad van de man op de daarvoor bestemde plek' kwam. Elke andere wijze, bijvoorbeeld vanuit egoïstisch motief geen kinderen te willen – voor het zingen de kerk uit – was louter gericht op genot en dus zondig. Plezier beleven was niet verboden, zolang dit het hogere doel maar diende: het verwekken van katholieke zielekens om Onze-Lieve-Heer te dienen. (...) Het boekje meldde wanneer het moest (vaak), en wanneer niet (zeer zelden, eigenlijk alleen bij ernstige ziekte). En het benadrukte de wederzijdse verantwoordelijkheid: wilde één van de echtelieden de liefdesdaad verrichten, dan mocht de ander niet weigeren. Wie weigerde stelde de partner namelijk bloot aan de verleiding van de niet nader gespecificeerde zonde van onkuisheid. Als je je geliefde dat pad op stuurde, was je zelf net zo zondig (pp.75-76).

** consumeren werd destijds met dubbel m geschreven*

Fragment 4: de 62-urige werkweek van de gewone huisvrouw

Uit een wetenschappelijk onderzoek uit 1955:

1. De huisvrouw verrichtte zo'n tweehonderd verschillende bezigheden.
2. Elk werk duurde zeer kort.
3. De vrouw moest zeer veel heen en weer lopen binnen het huis.
4. Bij alles wat ze deed werd ze aan de lopende band gestoord.
5. Ze werkte gemiddelde tweeënzestig uur per week.

Hiervan ging veertig uur op aan schoonmaken, wassen, afwassen en koken. Tweeëntwintig uur aan bezigheden die werk 'gemengd met ontspanning' werden genoemd: kinderverzorging, kleding maken en boodschappen doen. Wat niet was meegeteld in het onderzoek: langer dan een halfuur achter elkaar spelen met kinderen en langer dan een halfuur aan één stuk bakken, koken, naaien of breien. Was een huisvrouw er zo lang mee bezig, dan kon het geen werk zijn, dan was het liefhebberij. In dit onderzoek waren moeders van twee jaar niet meegenomen. Zij hadden zo buitensporig veel werk dat zij het gemiddelde uit het lood zouden trekken. De tweeënzestigurige werkweek betrof die van de gewone huisvrouw (p. 95).